

*Waarheidsvinding in het
verhoor:
De invloed van culturele
afkomst en politiecontact*

Bachelorscriptie

Lysanne de Gijt

S0091472

3 juli 2009

Begeleiders:

Drs. Karlijn Beune

Dr. Ellen Giebels

Faculteit Gedragswetenschappen Universiteit Twente

Introductie

De politie heeft jarenlang het krijgen van een bekentenis als cruciale factor van het verdachtenverhoor gezien (Nierop, 2005; Baldwin, 1993). Dat dit niet het enige is waarop men zich moet focussen tijdens het verhoor blijkt uit het feit dat het alleen afgaan op een bekentenis in het verleden niet altijd even goed heeft uitgepakt. Neem bijvoorbeeld de Schiedammer parkmoord. In deze zaak had de verdachte een bekentenis afgelegd, die na vier jaar onjuist bleek te zijn toen een ander deze moord bekende (Posthumus, 2005). Onder andere uit deze zaak is gebleken dat er meer nodig is dan alleen een bekentenis om iemand schuldig te kunnen verklaren. Het ultieme doel van het verhoor is daarom ook om de waarheid te vinden (Baldwin, 1993; Nierop 2005). Dat betekent dat naast het verkrijgen van een bekentenis, er ook extra informatie verkregen moet worden over andere relevante aanwijzingen die belangrijk zijn voor de rechtszaak (Kassin, 1997). Daarom is het van belang dat een verdachte meewerkt en het liefst zoveel mogelijk informatie geeft (Van Amelsfoort, Rispens & Grolman, 2005). Hoewel oorspronkelijk onderzoek zich met name heeft gericht op de invloed van het gedrag van rechercheurs op de informatie verzameling, is er tot op heden nog weinig bekend over de specifieke kenmerken van de verdachte die informatie-verzameling mogelijk beïnvloeden. Dat is opvallend omdat onderzoek ook laat zien dat het vinden van de waarheid in belangrijke mate afhangt van het gedrag van de verdachte (Beune, Giebels & Sanders, 2008). In dit onderzoek zullen we daarom twee belangrijke specifieke kenmerken van de verdachte in ogenschouw nemen.

Allereerst willen we onderzoeken of de culturele afkomst van de verdachte invloed heeft op het informatie geven tijdens het verhoor. Uit recentelijk onderzoek is naar voren gekomen dat met name daders van niet-westerse afkomst delicten in Nederland plegen (WODC, 2008). Omdat de verhoorstrategie die gebruikt wordt georiënteerd is op westerse verdachten willen we weten of de culturele achtergrond van de verdachte van invloed is op het informatie geven van de verdachte.

Daarnaast willen we in deze studie onderzoeken of het eerder in aanraking zijn geweest met de politie van invloed is op de informatie die verzameld kan worden uit het verhoor. Naar de invloed hiervan is nog weinig onderzoek gedaan. Wel blijkt uit cijfers van het WODC (2006) dat het aantal veelplegers nog steeds stijgt en daardoor aandacht moet krijgen in het onderzoeksveld.

De onderzoeksvragen die we in dit onderzoek zullen proberen te beantwoorden zijn;

1. Wat is de relatie tussen de culturele achtergrond van de verdachte en de waarheidsvinding in het verhoor?
2. Wat is de relatie tussen personen die wel of niet eerder in contact zijn geweest en de waarheidsvinding in het verhoor?

Waarheidsvinding

Er zijn verschillende redenen waarom het verstandig is om de aandacht tijdens het verhoor niet alleen te richten op het verkrijgen van een bekentenis. Naast het waarheidsgetrouwe bekennen en ontkennen, kan er sprake zijn van vals negatieve bekentenissen (schuldige verdachten bekennen niet) of van vals positieve bekentenissen (onschuldige verdachten bekennen, Kassin, 1997). Vooral deze laatste vorm van een bekentenis is ongewenst omdat, zoals in de Schiedammer Parkmoord, de verdachte hierdoor onnodig van zijn vrijheid beroofd wordt. Daarnaast geeft Kassin (1997) aan dat je je moet afvragen of de bekentenis wel authentiek is en of de bekentenis verkregen is op een moment dat de verdachte intellectueel competent was en dus geen last had van vermoeidheid, angst of een hoge mate van vatbaarheid voor suggesties. Gudjonsson (2003) voegt daaraan toe dat je bij een bekentenis moet afvragen of hij niet onder dwang is afgelegd en of alleen een bekentenis wel verdedigbaar is wanneer de zaak voor de rechter komt. Hoewel het misschien niet logisch lijkt dat iemand een delict bekend dat hij niet heeft gepleegd, komt het vaker voor dan we denken (Kassin, 1997). Het voeren van een bekentenis als het enige bewijs kan dan ook een kwalijke zaak zijn voor de rechtsgang (Horselenberg, Merkelbach & Josephs, 2003). Van Adel (geciteerd in Nierop, 2005) geeft aan dat, naast dat er voldoende tactische aanwijzingen zijn die in de richting van de verdachte wijzen, ook de verklaring van de verdachte van groot belang is voor de bewijsvoering. Dat wil zeggen dat het noodzakelijk is dat er van de verdachte waarheidsgetrouwe en volledige informatie verkregen moet worden om het bewijsmateriaal sluitend te maken. In de praktijk is het vaak lastig om te toetsen of de verdachte de waarheid spreekt (Gudjonsson, 2003). Daarom zal er in dit huidige onderzoek gebruik worden gemaakt van een vooropgezet delict zodat we precies weten wat er tijdens het delict zich heeft voorgevallen. Hierdoor wordt het mogelijk om naast de bekentenis en de verklaringsbereidheid van de verdachte, ook het waarheidsgehalte van afgelegde verklaringen te toetsen.

Culturele afkomst en waarheidsvinding

Uit recent onderzoek is naar voren gekomen dat met name allochtone daders, uit een niet-westerse cultuur delicten in Nederland plegen (WODC, 2008)¹. In dit onderzoek zullen we ons niet alleen richten op allochtone verdachten, maar ook op autochtone verdachten zodat we een

¹ Vanaf hier zal met de term allochtoon in de rest van dit onderzoek allochtonen met een niet-westerse cultuur bedoeld worden.

vergelijking kunnen maken tussen deze beide groepen op de waarheidsvinding in het verhoor. Om een onderscheid te maken tussen autochtonen en allochtonen wordt gebruik gemaakt van de standaarddefinitie van het CBS (2005): een persoon is allochtoon als ten minste één ouder in het buitenland geboren is. Doordat steeds meer allochtonen in aanraking komen met de politie is er steeds vaker sprake van een ontmoeting tussen twee culturen in een verhoor. Voordat we een vergelijking kunnen maken tussen allochtonen en autochtonen is het verstandig om eerst te kijken hoe het verhoor er in Nederland nu eigenlijk uit ziet. Het verhoor in Nederland bestaat voornamelijk uit twee strategieën. De relationele strategie aardig zijn en de inhoudelijke strategie rationeel overtuigen. De strategie aardig zijn is met name gericht op een goede werkrelatie. De tweede, rationeel overtuigen, is met name gericht op het omsingelen van de verdachte met bewijzen. Hoewel beide strategieën gebruikt worden, blijkt de nadruk tijdens het verhoor in Nederland vooral op de rationele strategie te liggen. Uit onderzoek van Beune & Giebels (2008) is naar voren gekomen dat deze strategie geschikter lijkt voor autochtone dan voor allochtone verdachten. Allochtonen lijken namelijk op een meer indirecte, impliciete en vaak zinspelende manier te communiceren. Hun communicatie lijkt vooral gebaseerd op het onderhouden van relaties (Ting-Toomey, 1985; geciteerd in Adair, Brett, Lempereur, Okumura, Shikhirev, Tinsley & Lytle, 2004). Deze focus op de relatie met anderen komt ook in onderzoek van Foblets, Djait & Pieters (2004) naar voren. In dit onderzoek van Foblets et al. (1985) werd gevonden dat de culturen lijken te verschillen in hoe ze zichzelf ten opzichte van anderen zien. Vooral voor allochtonen lijkt hun sociale netwerk erg belangrijk te zijn (Foblets, Djait & Pieters, 2004). Gezichtsverlies moet op alle mogelijke manieren voorkomen worden. De dader(es) maakt namelijk niet alleen zichzelf, maar nog erger, ook zijn of haar familie en gemeenschap te schande (van Gemert, 2003). Autochtone jongeren lijken daarentegen veel meer gefocust te zijn op hun eigen individu. Zij zijn verantwoordelijk voor hun eigen daden en hoeven daarom waarschijnlijk, in hun ogen, alleen verantwoording aan zichzelf al te leggen (Schwachofer, 2003). Zowel het verschil in de manier van communiceren als het verschil in de focus op het individu of de groep zou er voor kunnen zorgen dat er verschillen zijn in de waarheidsvinding tijdens het verhoor. Uit onderzoek van Schwachofer (2003) kwam bijvoorbeeld naar voren dat Marokkanen minder vaak een bekentenis afleggen dan autochtone verdachten. Daarnaast kwam uit onderzoek van Viki, Culmer, Eller & Abrams (2006) naar voren dat allochtonen vaker dan autochtonen weigerden om mee te werken met de politie, in termen van het afleggen van verklaringen en het geven van bewijzen in de rechtbank. Deze bevindingen suggereren dat allochtone verdachten minder geneigd zijn om verklaringen af te leggen dan autochtone verdachten.

Op basis van bovenstaande verwachten we dan ook dat er in verhoren met allochtone verdachten minder waarheidsvinding zal plaatsvinden dan in verhoren met autochtone verdachten (hypothese 1).

Eerder politie contact en waarheidsvinding

Het eerder in contact zijn geweest met de politie kan weleens van grote invloed zijn op de waarheidsvinding en daardoor ook op een mogelijke veroordeling of vrijspraak van een verdachte. Doordat uit statistieken is gebleken dat het aantal jongeren die herhaaldelijk delinquent gedrag vertonen nog steeds toeneemt (WODC,2006), is er steeds vaker tijdens het verhoor sprake van verdachten die al eens eerder verhoord zijn. Uit onderzoek blijkt dat verdachten hun verklaring aanpassen aan de informatie die ze krijgen tijdens het verhoor (Hartwig, Granhag, Stromwall & Vrij, 2005). Wanneer het bewijs in een vroeg stadium werd geopenbaard, was de verdachte op de hoogte van hetgeen hij wel en niet kon zeggen. Dit kan er op wijzen dat er sprake is van een leereffect bij de verdachte. Wellicht kan hier ook sprake van zijn wanneer iemand al eens eerder verhoord is door de politie. Deze verdachte is hierdoor op de hoogte van de gang van zaken tijdens het verhoor, en kan van te voren inschatten met wat voor een bewijzen de rechercheur kan komen. Hierop kan deze verdachte zijn informatieverstrekking aanpassen. Eerder onderzoek laat inderdaad zien dat er verschillen zijn tussen het gedrag van personen die al eens eerder in aanraking zijn geweest met de politie en personen die dat nog niet zijn geweest. Zo vond onder andere Leo (1996) in zijn onderzoek dat personen met een strafblad zich vier keer zo vaak beroepen op hun recht tot zwijgen dan personen die nog nooit eerder zijn verhoord. Verdere verschillen vinden we in studies van Softley (1980) en Evans (1993). In het onderzoek van Softley (1980) werd een significant verschil gevonden tussen het aantal bekentenissen van verdachten die eerder verdacht waren geweest en degene die dat niet waren. Onder de verdachten die nooit eerder verdacht waren geweest had 76% een bekentenis afgelegd of zichzelf belastende bewijzen opgelegd tijdens het verhoor tegen 59% van degene die al wel eerder verdacht waren geweest. In later onderzoek van Evans (1993) werd een vergelijkbaar patroon gevonden. Kortom het wel/ niet eerder in contact zijn geweest met de politie lijkt van invloed op de waarheidsvinding.

Op basis hiervan verwachten we dat in verhoren met personen die eerder in contact zijn geweest met de politie minder waarheidsvinding zal plaatsvinden dan in verhoren met personen die nog niet eerder in contact zijn geweest met de politie (hypothese2).

Methode

Onderzoeksofzet

Voor de beantwoording van de opgestelde hypotheses wordt gebruikt gemaakt van een bestaande dataset die verzameld is in een eerdere studie. In deze eerdere studie van Beune (2009) werd de participanten verteld dat zij meededen in een recent ontwikkelde studie over 'virtuele politie verhoren'. Ze werden gevraagd om dit te testen door deel te nemen aan een live chat-sessie met een rechercheur. Deze rechercheur zou een aantal vragen stellen over een diefstal en de

participant werd gevraagd om deze vragen te beantwoorden. Om deze situatie meer te laten leven voor de scholieren werd er een filmpje getoond waarin te zien was hoe de diefstal had plaatsgevonden. Na afloop van de chat-sessie werd de participanten gevraagd om een vragenlijst in te vullen. De onderdelen die uit deze eerdere studie zijn gebruikt voor deze huidige studie, zijn de antwoorden van de participanten op de vragen van de rechercheur tijdens de chat-sessie. Deze laatste zijn per participant uitgeprint. Ook zijn er delen van de vragenlijst gebruikt voor het vaststellen van de onafhankelijke variabelen.

Deelnemers

We hadden de beschikking over de data van 53 scholieren (Mleeftijd = 17.66 , SD = 2.60), waarvan 36 mannelijke scholieren (Mleeftijd = 17.94, SD = 2.55) en 17 vrouwelijke scholieren (Mleeftijd= 17.06, SD= 2.68) Allen volgden het middelbaar beroeps onderwijs aan een Regionaal Opleidingscentrum (ROC). Het onderzoek is op locatie uitgevoerd.

Onafhankelijke variabelen

Culturele achtergrond van de verdachte. Om vast te stellen of het gaat om verdachten die allochtoon of autochtoon zijn, is er gebruikt gemaakt van de standaarddefinitie van het CBS (2003); een persoon is allochtoon als tenminste één ouder in het buitenland is geboren. Op basis van dit onderscheid hebben we in dit onderzoek te maken met 26 allochtone verdachten en 27 autochtone verdachten.

Eerdere aanraking met de politie. Om een onderscheid te kunnen maken tussen scholieren die al eerder in aanraking zijn geweest met de politie en scholieren die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie is er in de vragenlijst onder het kopje persoonlijke gegevens de volgende vraag gesteld: Ben je eerder met politie en/of justitie in aanraking geweest? Op deze vraag konden de scholieren antwoorden met ja of nee. Alleen bij 'ja' werd er vervolgens gevraagd waarvoor ze in aanraking waren geweest met politie/justitie. In totaal hebben 32 scholieren deze eerste vraag met 'nee' beantwoord en 21 scholieren met 'ja'. Van deze 21 scholieren hebben 16 scholieren opgegeven waarvoor ze in aanraking zijn geweest met de politie, dit varieerde van bekeuringen voor te hard rijden tot betrokken zijn geweest bij een mishandeling.

Afhankelijke variabelen

De verkregen transcripten zijn met behulp van een codeerschema gecodeerd. Dit codeerschema (bijlage 1) is op basis van theorie opgesteld (zie bijv., Nierop, 2005; Beune & Giebels, 2008). Op basis van onder andere deze literatuur is er gekeken wat, voor het vinden van de waarheid, belangrijk is om uit een verhoor te kunnen halen. Hieruit kwamen drie onderdelen, namelijk; het afleggen van een bekentenis, de verklaringsbereidheid die de verdachte toont en de inhoud van de informatie die de verdachte verstrekt. Na intrainen op oefenmateriaal hebben twee codeurs 25% van het totale aantal transcripten gecodeerd waarbij de overeenstemming hoog

genoeg was (Cohen's kappa=0.72). Daarna heeft één codeur de overige transcripten gecodeerd en is er in het verdere onderzoek alleen gebruik gemaakt van de codering van deze persoon.

Bekentenis. Omdat in dit onderzoek het vast stond dat iedereen schuldig was, was het mogelijk om een onderscheid te maken in het bekennen/ ontkennen van de verdachte. Door dat het door de onderzoeksopzet mogelijk was om dit te coderen was dit een indicatie van de waarheid. In totaal hebben 29 (54,7%) scholieren een bekentenis afgelegd.

Verklaringsbereidheid. Voor het coderen van de verklaringsbereidheid is er gekeken naar de mate van verklaringsbereidheid (vergelijkbaar met Beune & Giebels, 2008; 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig). Wanneer iemand alleen kort met ja/nee of steekwoorden antwoordde is de verklaringsbereidheid gecodeerd als weinig. Wanneer iemand wel met volzinnen antwoordde en ook daadwerkelijk antwoord gaf op de vragen die hem gesteld werden dan werd dit gecodeerd als redelijk. Als laatste werden personen die uitgebreid antwoord gaven en vaak ook met informatie kwamen waar de onderzoeker niet expliciet omvroeg gecodeerd als volledig verklaringsbereidheid. Van de 53 verdachten verklaarde 23 (43,4%) verdachten weinig, 24 (45,3%) verdachten redelijk en 6 (11,3%) verdachten waren volledig verklaringsbereid.

Informatie verstrekken. Tot slot hebben we in dit onderzoek drie afhankelijke variabelen opgenomen die iets zeggen over de inhoud van de informatie die een verdachte verstrekt tijdens het verhoor. Per participant is gecodeerd of de antwoorden die diegene gaf in overeenstemming waren met hetgeen gebeurd was. Hiervoor zijn drie afhankelijke variabelen opgesteld. De eerste variabele is het geven van juiste informatie. Wanneer verdachten antwoorden geven die in lijn zijn met hetgeen gebeurd is tijdens het delict of wat passend is op de vraag die de onderzoeker stelt, dan scoort de verdachte op het geven van juiste informatie. Daarnaast was het mogelijk dat een persoon op sommige vragen gedeeltelijk juiste informatie gaf, dit was de tweede variabele. Hiervan was sprake als de verdachte onderdelen erbij verzon of wanneer iemand belangrijke informatie waar de onderzoeker naar vroeg achter hield of verdraaide. Ook was het mogelijk dat een verdachte op sommige vragen helemaal niet de waarheid sprak, de verdachte loog of verzon dingen die helemaal niet in overeenstemming konden zijn met hetgeen gebeurd was, dit was de derde variabele. Deze drie variabelen zijn onafhankelijk van elkaar gecodeerd, per participant en per vraag. De uiteindelijke totale scores van de participant op de drie afhankelijke variabelen zijn afzonderlijk van elkaar gebruikt voor het verdere onderzoek. Zo is het mogelijk dat iemand 50% (twee van vier vragen) scoort op het geven van juiste informatie en tegelijkertijd ook 50% (twee van de vier vragen) scoort op het geven van onjuiste informatie. Daarnaast was het ook mogelijk dat iemand over de vier vragen 75% (drie van de vier vragen) scoort op het geven van juiste informatie, en op de twee andere opgestelde variabelen niet scoort omdat hij op een vraag geen informatie geeft (dit is niet gecodeerd). De 53 scholieren die in dit onderzoek meededen gaven in het verhoor gemiddeld over

de vier vragen 53% juiste informatie, 15% gedeeltelijk juiste informatie en 11% onjuiste informatie. Op basis van deze gegevens weten we ook dat 21% van de gegeven antwoorden geen informatie bevatte.

Resultaten

Beschrijvende resultaten

Doormiddel van een correlatieanalyse is het mogelijk om te kijken of er samenhang is tussen de variabelen. De eerste tabel betreft het verband tussen de variabelen waarbij geen onderscheid wordt gemaakt op de onafhankelijke variabelen. In de tweede tabel wordt onderscheid gemaakt tussen allochtonen en autochtonen. De derde correlatie matrix laat de correlaties zien tussen de variabelen voor zowel personen die wel en personen die niet eerder in contact zijn geweest met de politie.

< voeg tabel 1 in >

Na interpretatie van de eerste tabel vinden we een sterke significante samenhang tussen een aantal variabelen. Zo lijkt er een positieve samenhang te zijn tussen het afleggen van een bekentenis en de juistheid van de informatie die iemand geeft. Ook lijkt het afleggen van een bekentenis negatief samen te hangen met het geven van gedeeltelijk juiste en onjuiste informatie. Hoewel er over de causaliteit niks te zeggen valt, lijkt het logisch dat wanneer iemand die wel schuld bekent, deze persoon ook meer 'juiste' dan onjuiste of gedeeltelijk juiste informatie geeft dan iemand die geen bekentenis aflegt. Opvallender is de correlatie die gevonden wordt tussen de culturele afkomst van de verdachte en het politiecontact. Hoewel dit verband niet significant is lijkt het er op dat deze negatief met elkaar samenhangen. Dat zou betekenen dat autochtonen waarschijnlijk minder vaak in contact zijn geweest met de politie dan allochtonen.

< voeg tabel 2 in >

In de tweede tabel zien we voor allochtonen een positieve samenhang tussen het geven van gedeeltelijk juiste informatie en de leeftijd van de verdachte. Dit in tegenstelling tot autochtone verdachten waarbij een negatief verband wordt gevonden tussen deze variabelen. Dit verschil is opvallend, maar niet significant bevonden. Wel wordt er voor autochtonen een positief significant verband gevonden tussen verklaaringsbereidheid en het geven van gedeeltelijk juiste informatie. Voor allochtonen wordt geen significant verband gevonden tussen deze twee variabelen. Daarnaast lijkt het erop dat vrouwelijke autochtonen en allochtonen meer juiste informatie verstrekken dan hun mannelijke tegenhangers.

<voeg tabel 3 in>

In de derde tabel zien we dat wanneer een verdachte, die al eerder in contact is geweest met de politie, bekend de samenhang met het geven van juiste informatie significant en erg groot is. Opvallend, maar niet significant, is het dat vrouwelijke verdachten die niet eerder in contact zijn geweest met de politie meer juiste informatie lijken te geven dan wanneer er sprake is van mannelijke verdachten. Bij verdachten die wel eerder in contact zijn geweest met de politie lijkt hier geen verband voor te bestaan. Een ander opvallend verschil tussen personen die wel en personen die niet eerder in contact zijn geweest met de politie is het verband tussen leeftijd en het geven van onjuiste informatie. Voor personen die al wel eerder in contact zijn geweest met de politie is dit verband positief terwijl voor personen die nog niet eerder in contact zijn geweest met politie dit verband negatief is. Deze correlatie is niet significant.

Toetsing van de hypotheses

Hypothese 1 voorspelde dat bij allochtone verdachten minder waarheidsvinding in het verhoor zou plaatsvinden dan bij autochtone verdachten. Uit een independent sample t test blijken geen significante verschillen op het wel of niet bekennen door autochtone verdachten ($M = .44$, $SD = .10$) of allochtone verdachten ($M = .61$, $SD = .10$; $t(51) = -1.24$, $p = .22$). Als we de gemiddelden vergelijken zien we dat allochtonen, in tegenstelling tot onze opgestelde hypothese, niet minder bekentenissen afleggen dan autochtone verdachten. Daarnaast werd er verwacht dat allochtonen verdachten minder zouden verklaren dan autochtone verdachten. Voor de mate van verklaringsbereidheid ($t(51) = -.14$, $p = .89$) vinden we eveneens geen significante verschillen tussen allochtone en autochtone verdachten. Als laatste is er gekeken naar de informatieverstrekking van de verdachte. Op alle drie de variabelen hiervoor vonden we geen significante verschillen (alle t 's > 0.06 , alle p 's $> .79$)

Hypothese 2 voorspelde dat er uit verhoren met personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie minder waarheidsvinding zou plaatsvinden dan uit verhoren met personen die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. De gemiddelden op het afleggen van een bekentenis zijn in lijn met onze opgestelde hypothese. Het lijkt er dan ook op dat personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie ($M = .43$, $SD = .51$) gemiddeld genomen minder vaak een bekentenis afleggen dan personen die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie ($M = .59$, $SD = .50$). Echter dit verschil is niet significant ($t(51) = -1.17$, $p = .25$). Op de verklaringsbereidheid vinden we eveneens geen significante verschillen ($t(51) = .30$, $p = .76$). Interessant zijn de resultaten voor de drie variabelen die opgesteld zijn voor het meten van de inhoud van de informatie die de

verdachte verstrekt. Er zijn significante verschillen gevonden tussen verdachten die al wel eerder in contact zijn geweest met de politie en verdachten die nog niet eerder in contact zijn geweest met de politie op zowel het geven van 'juiste' informatie ($t(51) = -1.66$, $p = .10$), als op het geven van 'gedeeltelijk juiste' informatie ($t(51) = 1.72$, $p = 0.09$). Wanneer we de gemiddelden vergelijken (zie tabel 4) lijkt het erop dat deze gemiddelden in lijn zijn met onze eerder opgestelde hypothese. Namelijk dat personen die nog niet eerder in contact zijn geweest meer juiste informatie zullen geven dan personen die al wel eerder in contact zijn geweest met de politie. Op het geven van onjuiste informatie vonden we geen significante verschillen ($t(51) = .17$, $p = .87$).

< voeg tabel 4 in >

Discussie

Voor het vinden van de waarheid is het van belang dat een verdachte naast het afleggen van een bekentenis ook verklaringsbereid is en juiste informatie geeft. Uit eerder onderzoek is namelijk gebleken dat het voor een goede rechtsgang belangrijk is dat er meer informatie beschikbaar is dan alleen een bekentenis (Gudjonsson, 2003; Horselenberg et al., 2003). Omdat uit recent onderzoek is gebleken dat allochtonen voor een groot deel verantwoordelijk zijn voor de criminaliteit in Nederland (WODC, 2008) wilden we weten of er verschillen zijn tussen allochtone en autochtone verdachten op de onderdelen die nodig zijn voor waarheidsvinding. Daarnaast wilden we ook te weten komen of het van invloed is op de informatie die je uit een verhoor krijgt of iemand al eens eerder in aanraking is geweest met de politie. Hier zijn we in geïnteresseerd omdat er een groot aantal plegers in herhaling valt en hierdoor mogelijk anders reageren op een verhoor (Leo, 1996). In dit onderzoek wordt dan ook gekeken of specifieke kenmerken van de verdachte van invloed zijn op de waarheidsvinding. Hoewel een aantal van de gemiddelden in de richting van de eerder opgestelde hypothesen wijzen, zijn een aantal van deze gevonden effecten niet significant.

De verwachting dat allochtonen verdachten minder zouden bekennen dan autochtonen verdachten wordt in dit onderzoek niet bevestigd. Deze resultaten zijn dan ook niet in lijn met eerdere bevindingen van Schwachofer (2003) die juist in haar onderzoek vond dat Marokkaanse verdachten minder vaak een bekentenis afleggen dan verdachten met een Nederlandse achtergrond. Een tweede belangrijke voorwaarde voor de waarheidsvinding is dat de verdachte bereid is om zoveel mogelijk te verklaren. Op deze tweede belangrijke voorwaarde voor waarheidsvinding, de mate van verklaringsbereidheid, vonden we eveneens geen significante resultaten. Naast de verklaringsbereidheid is het voor het vinden van de waarheid ook belangrijk dat iemand de waarheid verteld (Shepherd, 1993a; geciteerd in Milne & Bull, 1999). Oftewel is de informatie die de verdachte geeft juist en in overeenstemming met hetgeen gebeurd is tijdens het plegen van het delict. Er

werden geen significante verschillen gevonden tussen allochtone en autochtone verdachten op de drie verschillende variabelen hiervoor; juiste, gedeeltelijk juiste en onjuiste informatie verstrekken tijdens een verhoor. Een verklaring waarom we op geen van de variabelen voor waarheidsvinding significante verschillen vinden tussen allochtone en autochtone verdachten is dat er in dit onderzoek sprake is van 3de generatie allochtone jongeren en in eerder onderzoek van 2de generatie allochtone jongeren. Zo heeft het onderzoek van Schwachofer (2003) zes jaar eerder plaats gevonden en waren haar participanten gemiddeld 25,4 jaar oud. Dit in tegenstelling tot de allochtone participanten in deze studie die gemiddeld 18,4 jaar oud zijn. Het verschil tussen deze twee generaties is dat de ouders van de 3de generatie in Nederland geboren en getogen zijn, ondanks dat hebben deze jongeren vaak nog wel de nationaliteit van het land waar de grootouders geboren zijn (CBS, 2003). Uit Belgisch onderzoek is gebleken dat de belevingswereld van de 3de generatie jongeren verschoven is van land van herkomst van de grootouders naar in dit geval België. Deze 3de generatie allochtonen zien België niet alleen als het land waar ze geboren en getogen zijn, maar ook waar hun verdere toekomst ligt (Foblets, Djait & Pieters, 2004). Deze verschuiving in de belevingswereld van allochtone jongeren kan er voor gezorgd hebben dat er toch minder verschillen gevonden kunnen worden tussen allochtone en autochtone verdachten dan we van te voren verondersteld hadden.

De tweede belangrijke factor waarvan verwacht werd dat het invloed zou hebben op de waarheidsvinding was het wel of niet eerder in contact zijn geweest met de politie. Op de eerste voorwaarde voor het vinden van de waarheid, het afleggen van een bekentenis, vonden we gemiddelden die in lijn zijn met onze verwachting. Het lijkt er op dat personen die eerder in aanraking zijn geweest met de politie minder bekentenissen afleggen dan personen die nog niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Echter dit verschil is niet significant, deze resultaten moeten dan ook voorzichtig geïnterpreteerd worden. De richting waarin de gevonden gemiddelden wijzen, zijn wel vergelijkbaar met eerdere bevindingen van Softley (1980) en Evans (1993). Op de tweede belangrijke voorwaarde voor waarheidsvinding, de verklaringbereidheid van de verdachte, vonden we eveneens geen significante verschillen. De gemiddelden liggen juist erg dicht bij elkaar en dit is dus niet in vergelijking met eerder onderzoek, dat de aanleiding was voor de opgestelde hypothese. Hartwig et al.(2005) vonden namelijk in hun studie dat wanneer een bewijs in een vroeg stadium wordt gepresenteerd aan de verdachte, de verdachte op de hoogte is van hetgeen hij beter wel of niet kan zeggen. Op basis hiervan verwachtten wij in dit onderzoek te vinden dat er als het ware een 'leer-effect' zou plaats vinden tussen het eerdere verhoor en het verhoor tijdens de chat-sessie. De verdachte die al eens eerder is verhoord zou hierdoor eerst afwachten met welke bewijzen de politie voor de dag komt voor hij zelf verklaringen af zou gaan leggen. Op het laatste onderdeel voor de waarheidsvinding vonden we wel marginale verschillen tussen verdachten die wel en verdachten die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Zo geven personen die nog

nooit in aanraking zijn geweest met de politie meer (gedeeltelijk) juiste informatie dan personen die wel al eerder in aanraking zijn geweest. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gevonden worden in onderzoek naar verdachten die liegen. Deze verdachten zijn terughoudender, minder gedetailleerd en hun verklaringen bevatten meer discrepanties (de Paulo, Malone, Lindsay, Muhlenbruck, Charlton & Cooper, 2003). Aangezien wij verwachten dat verdachten die eerder in aanraking zijn geweest met de politie ook terughoudender zijn, zou dit ook kunnen betekenen dat ze minder vaak de hele waarheid vertellen en eerder geneigd zijn om te liegen.

Hoewel onze resultaten grotendeels in lijn zijn met onze verwachtingen, zijn alleen op het geven van (gedeeltelijk) juiste informatie significante verschillen gevonden tussen verdachten die wel en verdachten die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie. Er zijn een aantal beperkingen aan dit onderzoek die hier van invloed kunnen zijn geweest. Een daarvan kan de lengte van de chatsessie zijn. Hoewel uit onderzoek van Pease & Arnold (1973) naar voren kwam dat een dialoog bestaande uit een beperkt aantal spreekbeurten niet minder plausibel is dan ongelimiteerde dialogen kan het toch zijn dat de lengte van de chat-sessie invloed heeft gehad op de verkregen resultaten. Bijvoorbeeld, kan het zijn dat de rechercheur niet de tijd heeft gehad om de verdachte voldoende te ondervragen. Wanneer het verhoor langer duurt, zou de rechercheur de verdachte kunnen omsingelen met bewijzen waardoor met name autochtonen eerder geneigd zullen zijn om een bekentenis af te leggen (Nierop, 2005). Een andere beperking is dat er bij dit onderzoek gebruik gemaakt is van een relatief laag aantal proefpersonen. Om het overscheidingsniveau te verhogen, zullen er meer proefpersonen moeten worden opgenomen in vervolg onderzoek. Daarnaast is er in dit onderzoek geen onderscheid gemaakt in het soort politiecontact die de verdachte eerder met de politie heeft gehad. Hierdoor is het mogelijk dat iemand alleen in contact is geweest met de politie wegens een boete voor fietsen zonder licht. Daarnaast is het de vraag of wanneer iemand al wel eerder is verhoord, dit verhoor plaatsvond voor een zwaar of voor een licht delict. Bij zwaardere delicten zijn de verhoren vaak uitgebreider dan verhoren voor lichtere vergrijpen. Naast dat een verdachte voor lichtere vergrijpen niet langer dan zes uur in verzekering mag worden gesteld (Corstens, 2005), en hierdoor de mogelijkheid op het uitgebreid verhoren van de verdachte kleiner is, komt daarbij ook dat er bij zware delicten de kans groter is dat iemand voor langere tijd zijn vrijheid wordt ontnomen. De verdachte kan zich met dit vooruitzicht anders gaan gedragen, dan wanneer de verwachte sanctie niet heel hoog zal zijn (Eysenck & Gudjonsson, 1989). Het niet uitvragen van dit eerdere contact met de politie kan er dus voor gezorgd hebben dat personen die nog nooit eerder zijn verhoord of die een minimale ervaring hebben met een verhoor wel in dezelfde groep zijn ingedeeld. Hierdoor zouden zij misschien weinig verschillen van de groep die aangegeven had nog nooit eerder in contact te zijn geweest met de politie. Het is mogelijk dat hierdoor geen significante verschillen gevonden werden.

Concluderend kan worden gesteld dat de specifieke kenmerken van de verdachte niet voldoende lijken te zijn om verschillen te vinden op de onderdelen die nodig zijn voor het vinden van de waarheid. Eerder onderzoek van Beune & Giebels (2008) vond bijvoorbeeld wel verschillen in de effectiviteit van het verhoor tussen de twee verschillende culturen, in interactie met het gedrag van de rechercheur. Het gedrag van de rechercheur zou dan ook een belangrijke rol kunnen spelen op het vinden van de waarheid. Het vinden van de waarheid hangt dan niet alleen af van de verdachte die verhoord wordt, maar kan ook door de rechercheur beïnvloedt worden. In verder onderzoek zou dan ook gekeken moeten worden naar welk soort gedrag van de rechercheur het beste past bij de specifieke kenmerken van de verdachte. Voor de praktijk zou het betekenen dat de rechercheur van tevoren kan bepalen welke strategie voor de te verhoren verdachte het meest passend zou zijn. Dit zou er uiteindelijk voor moeten zorgen dat er meer waarheidsvinding zal plaats vinden in het verhoor en hierdoor onschuldige verdachten, zoals in de Schiedammer parkmoord, niet onnodig hun vrijheid wordt ontnomen.

Literatuurlijst

- Adair, Q., Brett, J., Lempereur, A., Okumara, T., Tinsley, C., & Lytle, A. (2004). Culture And ` Negotiation Strategie. *Negotiation Journal* , 87-111.
- Baldwin, J. (1993). Police interview techniques: Establishing truth or proof. *The British Journal of Criminology* , 325-352.
- Beune, K. (2009). *Talking Heads: An influencing perspective on police interviews*. Proefschrift, Universiteit Twente, Nederland.
- Beune, K. & Giebels, E. (2008). Beïnvloeding in het verdachtenverhoor: Een cultureel perspectief? In B. Beersma, R. Custers, F. van Harreveld, W. van Rijswijk, & J. Karremans (Red.), *Jaarboek Sociale Psychologie 2007* (pp. 23-31). Groningen: ASPO pers.
- Beune, K., Giebels, E., & Sanders, K. (2009). Are you talking to me? The effectiveness of influencing behaviours while interviewing suspects with different cultural backgrounds. *Psychology, Crime, & Law*. In press.
- Beune, K., Giebels, E., & Taylor, P.J. (submitted). Look who's talking! What influencing behaviors work well when when police detectives interact with suspects from different cultural backgrounds? *Criminal Justice and Behavior*.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2003). *Hoe dat het CBS dat nou? Standaarddefinitie allochtonen*. Opgeroepen op 20 mei, 2009, van [www.cbs.nl](http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/26785779-AAFE-4B39-AD07-59F34DCD44C8/0/index1119.pdf): <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/26785779-AAFE-4B39-AD07-59F34DCD44C8/0/index1119.pdf>
- Corstens, G. (2005). *Het Nederlands Strafprocesrecht*. Amsterdam: Kluwer
- de Paulo, M., Malone, E., Lindsay, J., Muhlenbruck, L., Charlton, K., & Cooper, H. (2003). Cues to deception. *Psychological Bulletin* , 74-118.
- Evans, ,R. (1993)*The conduct of police interviews with juveniles. Royal commission on Criminal Justice Reasearch Report*. London:HMSO.
- Eysenck, H., & Gudjonsson, G. (1989). *The causes and cures of criminality*. New York: Plenum.
- Foblets, M-C., Djait, B., & Pieters, K. (2004). *mietjes en macho's: allochtone jeugddelinquentie*. Leuven/ Voorburg: ACCO.
- Gudjonsson, G. (2003). *The psychology of interrogations and confessions: a handbook*. London: Wiley.
- Hartwig, M., Granhag, P., Stromwall, L., & Vrij, A. (2005). detecting deception via strategic disclosure of evidence. : *Law and human behavior* , 469-484.
- Horselenberg, R., Merkelbach, H., & Josephs, S. (2003). Individual differences and false confessions: a conceptual replication of Kassin and Kiechel (1996). *Psycholgy, Crime & Law* , 1-8.
- Kassin, S. (1997). The Pschylogy of Confession Evidence. *American Psychologist* , 221-233.

- Leo, R. (1996). Criminal Law: Inside the interrogation room. *The journal of Criminal Law & Criminology* , 266-303.
- Milne, R., & Bull, R. (1999). *investigative interviewing: psychology and practice*. chichester wiley.
- Nierop, N. (2005). Het verdachtenverhoor in Nederland, wat wordt verhoorders geleerd? *Nederlands Juristenblad* , 887-890.
- Pease, K., & Arnold, P. (1973). Approximation to Dialogue. *American Journal of Psychology* , 769-776.
- Posthumes, F. (2005) *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord*. Den Haag: Openbaar Ministerie.
- Schwachofer, M. (2003). *De invloed van culturele achtergrond op emotie en face gerelateerd gedrag en de effecten daarvan op een verhoor; een vergelijking tussen verhoren met Marokkaanse en Nederlandse verdachten*. Rijksuniversiteit Groningen.
- Softley, P. (1980). *Police interrogation. An observational study in four police stations*. Home Office Research Study. London: HMSO.
- Van Amelsfoort, A. R. (2005). *Handleiding verhoor*. 's-Gravenhage: Elsevier Overheid.
- Van Gemert, F. (1998). *Ieder voor zich: Kansen, Cultuur en Criminaliteit van Marokkaanse Jongens*. Amsterdam: Het spinhuis.
- Viki, G., Gulmer, M., Eller, E., & Abrams, D. (2006). Race and willingness to cooperate with the police: the roles of quality of contact, attitudes towards the behaviour and subjective norm. *British Journal of Social Psychology* , 285-302.
- WODC. (2006). *Rapport Criminaliteit en rechtshandhaving 2006*. Opgeroepen op april 16, 2009, van wodc.nl: http://www.wodc.nl/images/ob255_volledige_tekst_tcm44-88814.pdf
- WODC. (2008). *Rapport criminaliteit en rechtshandhaving 2007*. Opgeroepen op april 16, 2009, van cbs.nl: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/6C43FE0E-2B79-41B0-B3EB-BE65C19C88A0/0/2007criminaliteitrechtshandhavingpub.pdf>

Bijlage 1: Codeerschema voor waarheidsvinding in het verhoor

	Algemene beschrijving	Voorbeeld
Bekentenis		
0. Niet Bekennen	De verdachte bekent de diefstal niet	'Ik weet niet over welke diefstal je het hebt.'
1. Bekennen	De verdachte bekent de diefstal	'Ja, ik ben inderdaad schuldig.'
Mate van verklaringsbereidheid		
0. Weinig	De verdachte geeft weinig tot geen informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Nee', 'Misschien wel', 'Geen idee'
1. Redelijk	De verdachte geeft niet veel, maar ook niet weinig informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Ik ben in die kamer geweest omdat ik moest wachten op die meneer.'
2. Volledig	De verdachte geeft veel informatie op de vragen die aan hem gesteld worden	'Ik ben in die kamer geweest omdat ik moest wachten op die meneer en toen hij wegging ben ik wat rond gaan kijken in die kamer en zag toen dat kluisje staan met het geld erin.'
Verloop van verklaringsbereidheid		
0. Afnemend	De verdachte geeft steeds minder informatie naarmate het verhoor vordert	
1. Gelijkblijvend	De verdachte geeft steeds ongeveer evenveel informatie gedurende het gehele verhoor	
2. Toenemend	De verdachte geeft steeds meer informatie naarmate het verhoor vordert	
Juiste informatie	De verdachte geeft informatie die klopt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik was inderdaad alleen op die kamer en heb toen in dat kluisje gekeken en het geld gepakt.'
Gedeeltelijk juiste informatie	De verdachte geeft informatie die niet helemaal klopt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik was inderdaad alleen op die kamer en heb in het kluisje gekeken, maar heb het geld niet gepakt.'
Onjuiste informatie	De verdachte geeft informatie dat niet overeen komt met de feiten die bekend zijn over de diefstal	'Ik zat daar maar te wachten en ben niet van mijn stoel afgeweest.'

Bijlage 2 : Tabellen

Tabel 1 : Correlaties overall.

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Leeftijd	17.66	2.60	--								
2. Geslacht	1.32	.47	-.16	--							
3. Culturele afkomst	1.49	.51	.26	-.03	--						
4. Politie contact	.40	.49	-.18	-.23	-.26	--					
5. Bekentenis	.53	.50	.23	.08	-.17	-.16	--				
6. Verklaringsbereidheid	120	63	-.24	.09	.03	.17	-.05	--			
7. Juiste informatie	.54	.37	-.02	.31*	-.01	.23	.68**	.00	--		
8. Gedeeltelijk juiste info	.15	.24	-.19	-.04	.00	.24	-.58**	.28*	-.68**	--	
9. Onjuiste informatie	.11	.20	.00	-.09	-.04	.02	-.37**	.03	-.54**	.08	--

N = 53. P < .10. * p < .05. **p < .01.

Geslacht 1 = man, 2 = vrouw.

Culturele afkomst 1 = autochtoon, 2 = allochtoon

Politie contact 1 = wel contact, 0 = geen contact

Bekentenis 1 = bekennen, 0 = niet bekennen

Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig.

Tabel 2 : Correlaties allochtonen/ autochtonen.

Links van het midden correlatie allochtonen, rechts van het midden correlatie autochtonen.

	M	SD	M	SD	1	2	3	4	5	6	7
	Aut	Aut	All	All							
1. Leeftijd	17	1.27	18,4	3,38	--	-.32	.24	-.11	-.02	-.21	-.10
2. Geslacht	1.33	.48	1.31	.47	-.12	--	.00	.07	.29	.05	-.20
3. Bekentenis	.44	.51	.62	.50	.20	.18	--	-.08	.60**	-.46*	-.39*
4. Verklaringsbereidheid	.118	.59	.121	.68	-.33	.12	-.02	--	-.13	.49*	.16
5. Juiste informatie	.55	.37	.54	.37	-.01	.33	.79**	.12	--	-.61**	-.64**
6. Gedeeltelijk juiste info	.15	.25	.14	.23	.23	-.15	-.74**	.07	-.75**	--	.05
7. Onjuiste informatie	.12	.23	.11	.16	.08	.08	-.35	-.12	-.41*	.11	--

N=53. P<.10. * p< .05. **p<.01.

Geslacht 1 = man, 2 = vrouw

Bekentenis 1 = bekennen, 0 = niet bekennen

Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig

Tabel 3 : Correlaties wel/ niet eerder politie contact

Links van het midden correlatie wel eerder in contact met politie geweest, rechts van het midden correlatie niet eerder in contact met politie geweest.

	M	SD	M	SD	1	2	3	4	5	6	7
	Niet	Niet	Wel	Wel							
1. Leeftijd	18.03	3.25	17.1	.83	--	-.23	.37	-.34	-.10	.03	-.20
2. Geslacht	1.41	.50	1.19	.40	-.21	--	.04	.22	.43*	-.14	-.02
3. Bekentenis	.59	.50	.43	.51	.02	.07	--	-.06	.54**	-.28	-.58**
4. Verklaringsbereidheid	111	50	132	78	-.07	.05	.02	--	-.06	.14	.07
5. Juiste informatie	.61	.35	.44	.39	.14	-.00	.84**	.14	--	-.55**	-.70**
6. Gedeeltelijk juiste info	.11	.19	.12	.22	-.14	.01	-.48*	-.06	-.54*	--	.13
7. Onjuiste informatie	.10	.19	.21	.29	0.19	.06	-.57**	.36	-.64**	.02	--

N=53. P<.10. * p< .05. **p<.01.

Geslacht 1 = man, 2 = vrouw

Bekentenis 1 = bekennen, 0 = niet bekennen

Mate verklaringsbereidheid 1 = weinig, 2 = redelijk, 3 = volledig

Tabel 4 : Inhoud van de informatie die de verdachte verstrekt ten opzichte van eerder politiecontact.

		N	Mean	SD	P
Juiste info	Wel polcontact	27	.44	.39	.10
	Geen polcontact	26	.61	.35	
Onjuiste info	Wel polcontact	27	.12	.22	.87
	Geen polcontact	26	.11	.19	
Gedeeltelijk juiste info	Wel polcontact	27	.21	.29	.09
	Geen polcontact	26	.10	.19	

N=53.